

УДК 339.92

*Луцька Наталія Іванівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та аудиту
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького*



РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЗАЛУЧЕННІ ІНВЕСТИЦІЙ У РАМКАХ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У статті розкриваються ключові моменти розвитку транскордонного співробітництва. Основна увага акцентується на недостатній кількості інвестицій у розвиток прикордонних регіонів, визначаються причини погіршення інвестиційного клімату. Визначаються кілька шляхів подолання такої ситуації. Ключовими в цьому аспекті є розвиток банківської сфери та системи пільгового кредитування, а також державна політика. Саме державна політика, на думку автора, має своїм завданням не лише здійснювати підготовку кваліфікованих кадрів, а й розвивати на державному та регіональному рівні інвестиційні проекти, які мають стати наслідком численних міждержавних договорів у рамках транскордонного співробітництва.

***Ключові слова:** транскордонне співробітництво, інвестиція, інвестиційна політика, кредит, моніторинг.*

Постановка проблеми. Транскордонне співробітництво сприяє взаємопроникненню капіталу, започаткуванню спільних угод та проектів, маркетинговим дослідженням об'єктів та суб'єктів інвестиційного ринку регіону сусідньої країни. Фактично одним із основних наслідків транскордонних зв'язків є активізація зовнішніх інвестицій в економіку регіону. Таким чином, прикордонне розташування є значною перевагою для номенклатури регіонального інвестиційного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інвестиційної привабливості залишалася завжди актуальною для України. Транскордонне співробітництво є прикладом поглиблення стосунків між державами, насамперед економічних.

Методологічною основою нашого дослідження стали праці Ю. М. Бажала, В. Баштанник, П. Ю. Беленького, В. С. Куйбіди, В. Лукашової, О. Ф. Новікової та ін.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є визначення оптимальних умов та механізмів до розширення інвестування у рамках транскордонного співробітництва та місця в цьому процесі держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про режим іноземного інвестування», передбачено встановлення пільгового режиму для інвестиційної та іншої господарської діяльності, які здійснюють інвестиційні проекти із залученням іноземних інвестицій, що реалізуються відповідно до державних програм розвитку пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери і територій [7, с. 80].

На жаль, на сьогодні в умовах трансформації економіки українських регіонів інвестиційна діяльність на регіональному рівні пов'язана з необхідністю вирішення багатьох завдань. З огляду на це в регіонах України необхідно вдосконалювати чинні

механізми інвестиційної діяльності, оскільки вони лише мінімально забезпечують функціонування інвестиційного ринку, та створювати нові, які дають змогу здійснювати довгострокові вкладення в реальний сектор економіки на довгостроковій основі та за помірну плату.

Власне кажучи, визначення джерел, а точніше формування стабільної номенклатури інвестиційного ринку, основою якої повинні стати фінансові установи та іноземні інвестори, має бути першочерговим завданням регіональної інвестиційної політики.

Одним із важливих елементів одержання іноземних інвестицій є створення сприятливого інвестиційного клімату для іноземних та внутрішніх інвесторів. На сьогодні, слід відзначити, інвестиційний клімат в Україні недостатньо сприятливий, що зумовлюється цілим рядом об'єктивних та суб'єктивних чинників. Критичним тут видається поглиблення економічної кризи на тлі проведення військових дій на сході нашої країни.

Однак, проблема відсутності інвестицій не лише державна, її першопричини слід шукати в конкретних регіонах. Слід наголосити на тому, що місцеві органи влади мають здійснювати проведення комплексного аналізу ресурсного забезпечення інвестиційної сфери у регіоні з урахуванням можливих джерел інвестицій, стану соціально-економічної сфери регіону, потреб його розвитку тощо.

Дієвим механізмом активізації інвестиційної та інноваційної діяльності на регіональному рівні може стати створення фінансово-інвестиційних груп різних типів [3, с. 53], а на рівні прикордонних регіонів – Банку розвитку транскордонного співробітництва.

Слід звернути увагу, що при низькому рівні інноваційного інвестування країна втрачає потенційні можливості динамічного розвитку, навіть маючи перспективні наукові досягнення та проектно-конструкторські розробки [1, с. 685].

Другим інструментом у механізмі залучення позабюджетних коштів є стимулювання участі банківських установ у довгостроковому кредитуванні інноваційних проектів, а також створення достатніх правових, інституційних підстав та належного фінансового забезпечення для запровадження кредитування інноваційної діяльності.

При цьому доцільним є розроблення стратегії стимулювання залучення позабюджетних коштів, яка включатиме:

- запровадження механізмів державного страхування кредитів, наданих на розробку та впровадження інноваційної продукції;
- застосування часткової компенсації відсотків, сплачуваних суб'єктами господарювання за кредитами, що отримані для фінансування інноваційних проектів;
- розробку нормативного забезпечення з метою консорціумного (спільного) кредитування великих проектів;
- запровадження механізмів кредитування лізингових технологій використання виробничого обладнання вітчизняного виробництва.

З метою створення сприятливих умов для розвитку транскордонного співробітництва як органам державного управління, так і науково-дослідним установам необхідно розробити банк даних інвестиційних пропозицій і бізнес-планів для інтенсивного розвитку виробництва в прикордонних регіонах [8, с. 217]. Для активізації розвитку транскордонного співробітництва потрібно постійно проводити моніторинг реалізації транскордонних програм і проектів, своєчасно вносити корективи і

прогнозувати тенденції розвитку. У кожній області доцільно створити єврорегіональні представництва, які б відповідали за підготовку, експертизу і моніторинг транскордонних проектів. Це сприяло би прийняттю обґрунтованих управлінських рішень як на державному, так і на регіональному рівнях.

Для ефективної діяльності єврорегіонів необхідно створити комплексну систему розвитку транскордонного співробітництва, яка передбачатиме розроблення стратегії державної політики у цій сфері та її реалізацію, стимулювання залучення позабюджетних коштів для фінансування єврорегіональних проектів (програм), проведення постійного моніторингу реалізації транскордонних програм і проектів, своєчасне внесення корективів і прогнозування тенденцій розвитку. Загальна стратегія мала би мати такий вигляд (див. рис. 1):

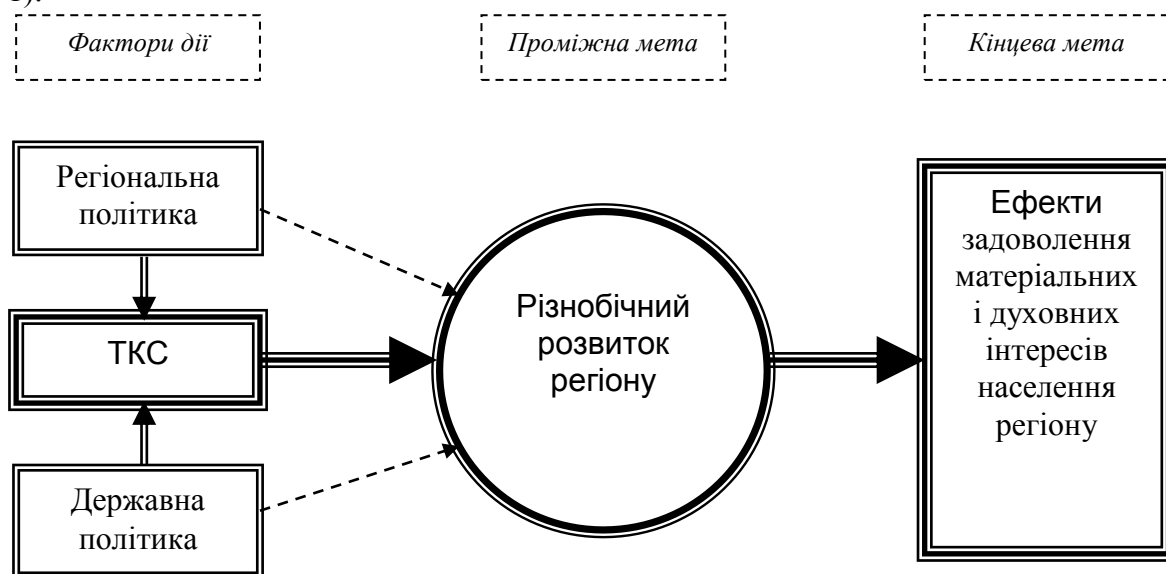


Рис. 1. Узагальнена схема стратегії розвитку прикордонного регіону

Одним із стратегічних, надзвичайно важливих шляхів удосконалення транскордонного співробітництва є підвищення кваліфікації державних службовців місцевих органів управління [5, с. 46]. Від ефективної роботи щодо формування і впровадження виваженої політики у сфері транскордонного співробітництва яких залежать подальші позитивні зрушення в соціально-економічному розвитку єврорегіонів. Це завдання може бути вирішене за умови створення системи безперервного навчання державних службовців [2, с. 282]. Лише повноцінне використання органами місцевої влади та самоврядування своїх повноважень дасть змогу сформувати ефективну модель управління єврорегіонами.

На державному рівні необхідно визначити політику перепідготовки і навчання, її конкретні цілі, провести аналіз потреб і наявних ресурсів, оцінити зміст і вплив навчальних курсів, врахувати механізми мотивації державних службовців щодо участі у навчальних програмах і програмах перепідготовки.

Курс на відповідність кваліфікації державних службовців потребам політичного та соціально-економічного розвитку держави обумовлюють необхідність професійного навчання значної кількості службовців, якісного удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Стратегія професійного навчання кадрів – стратегія майбутнього держави.

У процесі економічної підготовки керівних управлінських кадрів одне із центральних місць має посісти формування розуміння ефективності й результативності як окремих управлінських рішень, так і цілих напрямів державної політики, всієї діяльності відповідних органів влади – від центральних до місцевого самоврядування [4].

У формуванні системи підготовки державних службовців в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції стоїть завдання здійснювати навчання в руслі інтеграції за змістом та для відповідних цільових груп [6, с. 13].

Гальмування процесів транскордонного співробітництва в Україні відбувається не тільки через кадровий «голод», а й ще через низку проблем, пов'язаних з вирішенням стратегічних питань. На сьогодні, не зважаючи на значну кількість нормативно-правових документів, які регламентують міжрегіональну співпрацю, в Україні відсутня єдина науково обґрунтована концепція транскордонного співробітництва, яка б пропонувала методологічні підходи до розвитку процесів з урахуванням не лише окремого прикордонного регіону, а й загальнонаціональних інтересів.

Складна ієрархічність системи управління процесами транскордонного співробітництва призводить до дублювання повноважень за окремими напрямками, з одного боку, та невизначеності механізмів фінансування програм – з іншого.

Більшість міжнародних програм передбачає фінансування проектів з боку реципієнтів у межах не менше 10-20 %. В Україні більшість прикордонних областей (йдеться про західні регіони, що мають спільні кордони з країнами ЄС) визнані дотаційними і, на жаль, досить часто не мають власних бюджетних коштів для реалізації програм. Тому необхідний чіткий механізм залучення коштів на національному рівні для забезпечення програм транскордонного співробітництва.

Основними проблемами з українського боку щодо подальшої реалізації Програм сусідства є відсутність фінансування для їх розробки і подальшого вироблення конкретних проектних пропозицій, а також неузгодженість механізмів одночасного співфінансування транскордонних проектів за рахунок коштів програм ЄС, національних і регіональних бюджетних асигнувань та позабюджетних джерел.

Стратегічно важливо залучати до створення та виконання специфічних транскордонних проектів місцеві та централізовані громадські організації. Річ у тому, що в більшості фінансування за програмами Євросоюзу та міжнародних фондів громадські організації виступають як найбажаніший суб'єкт. У той же час такі організації часто на високопрофесійному рівні розбираються у конкретних місцевих проблемах і можуть легше знаходити шляхи їхнього розв'язання.

Висновки. Таким чином, в нашій країні існує потреба у формуванні комплексної системи розвитку транскордонної співпраці, основним завданням якої має бути:

- допомога організаціям, інституціям та зацікавленим особам у реалізації проектів транскордонної співпраці;
- доступ до інформації щодо коштів, призначених для розвитку транскордонного співробітництва;
- підготовка в рамках програм кадрів, що займаються транскордонною співпрацею;
- постійний моніторинг проблем (потреб) транскордонної співпраці;
- обмін досвідом з питань транскордонної співпраці, узагальнення позитивних прикладів співпраці у рамках єврорегіонів;
- пошук та зв'язок партнерів транскордонної співпраці в рамках програм ЄС;
- ефективну презентацію інтересів місцевих органів самоврядування на форумах європейських інституцій та організацій, які займаються транскордонною співпрацею;

– наявність транскордонної статистики, яка дала б підстави для розробки спільних міжнародних проектів, стратегій соціально-економічного розвитку та просторового облаштування прикордонних територій.

Державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва, на нашу думку, повинна залежати від досягнення взаєморозуміння між центральними та місцевими органами влади, що значною мірою сприятиме стимулюванню інтеграційних процесів, посиленню впливу держави в різних регіонах, активізації торговельно-економічних зв'язків, надходженню інвестицій, усуненню перешкод на шляху отримання технічної, кредитної та грантової допомоги, що в цілому приведе до покращання соціально-економічного розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Бажал Ю. М. Інвестиційні ресурси та пріоритетні напрями інноваційного розвитку / Ю. М. Бажал, І. В. Оdotюк // Економіка України : стратегія і політика довгострокового розвитку / за ред. В. М. Гейця ; Ін-т екон. прогнозування. – К. : Фенікс, 2003. – 1008 с.
2. Баштанник В. Оптимізація системи місцевого самоврядування в Україні у контексті запровадження європейських стандартів регіонального управління / В. Баштанник, В. Лукашова // Вісник УАДУ. – 2003. – № 2. – С. 274-283.
3. Беленький П. Ю. Фактори і механізми забезпечення конкуренто-спроможності регіону : наук. доп. / П. Ю. Беленький, Н. А. Мікула, Н. І. Гомольська – Л. : ІРД НАНУ, 2005. – С. 53-56.
4. Концепція державної регіональної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bizvolnet.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=207.
5. Куйбіда В. С. Сучасні проблеми і регіональні особливості місцевого самоврядування в Україні / В. С. Куйбіда – Л. : Літопис, 2001. – 176 с.
6. Луговий В. І. Роль і місце Національної академії державного управління при Президенті України у створенні системи підготовки державних службовців в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції / В. І. Луговий // Вісник НАДУ. – 2006. – № 1. – С. 13-18.
7. Про режим іноземного інвестування: Закон України // Відом. Верховної Ради. – 1996. – № 19. – С. 80.
8. Регіони України : проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / З. С. Варналій, А. І. Мокій, О. Ф. Новікова; за ред. З. С. Варналія. – К. : Знання України, 2005. – 497 с.

Луцкая Н. И. Современные подходы к совершенствованию системы финансирования трансграничного сотрудничества в Украине

В статье анализируются основные аспекты организации трансграничного сотрудничества в Украине. На основе анализа действующего законодательства определены основные проблемные аспекты в процессе реализации данного вида экономической деятельности государства. Одной из ключевых проблем определяется финансирование работ связанных с трансграничным сотрудничеством. Приводятся основные предложения по совершенствованию системы финансирования мероприятий в рамках организации трансграничного сотрудничества.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, бюджет, финансирование, евроинтеграция, хозяйственная деятельность, внешние средства.

Lutska N. I. Modern approaches to improve the system of financing cross-border cooperation in Ukraine

The article analyzes the main aspects of the organization of cross-border cooperation in Ukraine. Based on the analysis of the current legislation defines the main problemnyu aspects in the implementation of this kind of economic activity of the state. One of the key problems is determined by the funding of works related to cross-border cooperation. The basic proposals for improving the system of financing the activities of the organization of cross-border cooperation.

Keywords: *cross-border cooperation, budget, finance, European integration, economic activity, external means.*

